

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA

Filip Veber

**"Ti si duhovnik na veke,
po Melkizedekovem redu"**

Novost Kristusovega duhovništva
in njegovega vstopa v nebeško svetišče.

Mentor:izr. prof. dr. Maksimiljan Matjaž

Ljubljana 2019

UVOD

V tem delu, se želim na kratko dotakniti in predstaviti predvsem dva poudarka iz pisma Hebrejcem, to sta duhovništvo in svetišče, ki sta dve pomembni tematiki v pismu Hebrejcem, ki bi mu lahko tudi rekli "duhovniško pismo". Pri tem se bomo nemalokrat obrnili nazaj proti Stari zavezi, ter temeljih, ki so bili tam postavljeni. Ključno vprašanje na katerega bomo poskušali odgovoriti pa je, v čem je novost Jezusovega duhovništva in njegove daritve na križu?

Tako se bomo v prvem delu najprej ozrli v Peteroknjižje po starozaveznih temeljih duhovništva, kot ga je vzpostavljala sinajska postava. Nato se bomo posvetili novi zavezi, v čem je njena novost in "izboljšava", ter njen novi temelj (Heb 9,15-23). Nato bomo morali premisliti primerjavo Jezusa z starozaveznim duhovnikom Melkizedekom (Heb 7,1-10), kar bo izrednega pomena, saj bomo na podlagi razlik in podobnosti, v nadaljevanju lažje izpeljali oz. pokazali na novost Kristusovega duhovništva. Pri tem bo pomembno vlogo odigralo vprašanje rodovnika (Heb 7,3), čemur se bomo posebej posvetili. Na kratko bomo izpostavili nekaj posebnosti, oz. pomembnejših vidikov iz levitskega, duhovništva, kar nas bo vodilo v razmislek o zamenjavi duhovništva in postave (Heb 7,11-25), ter končno k premisleku o Kristusovi daritvi na križu in odrešenjskem pomenu le-te, ter o novostih, ki jih prinaša (Heb 8,1-4; 10,1-18). Zaradi večje preglednosti in lažjega sledenja, bomo k tematiki daritve pristopili z različnih vidikov, ter se bomo lotili vsakega posebej. Prvi del bomo sklenili z razmislekom o Kristusovem posvečenju.

V drugem delu našega razmišljanja, pa se bomo novosti Kristusovega duhovništva približali z vidika templja oz. svetišča (Heb 9,1-14.24-28). Tako bomo najprej na kratko preleteli zgodovino jeruzalemskega templja v stari zavezi. Nato pa se bomo najprej lotili razmisleka o dveh šotorih, ki sestavljata svetišče, ter o njunem pomenu, ter Kristusovemu vstopu v drugi šotor. Ob tem, bomo posebno pozornost namenili vprašanju neučinkovitosti svetišča, ter njegovim omejitvam. Posebno mesto bo zavzemal premislek o liturgiji pravnega dne, iz česar bomo lahko izpeljali različne pomembne vidike Jezusove daritve na križu. Temu bo sledil razmislek o novem svetišču, ter premislek o znamenju pretrganega zagrinjala v templju, ob Jezusovi smrti. Ob koncu, se bomo še na kratko soočili z vprašanjem podrtega templja, kjer bomo k tematiki pristopili z izrazito krščansko-odrešenjskim pogledom.

Pri našem premišljevanju, se bomo tako opirali predvsem na pismo Hebrejcem, ter na že nakazan okvir (7,1-8,7; 9,1 - 10,14), zato bomo mestoma posegli ne le po teološkem razmišljanju, ampak se bomo našemu problemu približali z eksegetskega vidika.

OPREDELITVE

Preden se lotimo samega razmisleka o Kristusovem duhovništvu in njegovem vzponu v nebeško svetišče, je najprej potrebno, da opredelimo dva ključna pojma, ki nas bosta spremljala skozi celotno razmišljanje, to sta duhovništvo in svetišče.

Kar zadeva duhovništvo, bomo s to besedo zajemali celotno tempeljsko službo, od levitov pa vse do velikega duhovnika. Mestoma kjer se bomo izrecno sklicevali na velikega duhovnika, ga bomo tudi jasno opredelili s tem nazivom. Z uporabo besede duhovništvo, bomo mestoma v naširšem pomenu besede zajeli ves Levijev rod, ki je bil za to službo določen, ter je služil v templju.

Pri opredelitvi svetišča, moramo biti nekoliko bolj previdni. S pojmom 'svetišče', ki ga tudi uporablja pismo Hebrejcem, se bomo poskušali izogniti nenehnemu razlikovanju med shodnim šotorom in kasneje zgrajenim templjem, saj ta razlika za naš premislek ni ključnega pomena. Iz tega pa so seveda izvzeta ključna mesta, kjer ta razlika pride posebej do izraza, kjer bomo kot sopomenki uporabljali 'shodni šotor' in svetišče kot prostor češčenja Boga pred izgradnjo jeruzalemskega templja. Dočim bomo z besedo 'tempelj' opisoval tempeljsko zgradbo, ne glede na njen čas (prvi, drugi tempelj). Ko pa bomo govorili o Kristusovem vzponu v nebesa, bomo načeloma izenačili pojme nebeškega svetišča, nebeškega templja in nebes. Razlike med temi sopomenkami, bodo mestoma posebej poudarjene, razlike pa bodo deloma razložene, deloma bodo sledile iz besedila samega.

I. DEL: DUHOVNIŠTVO

PETEROKNJIŽJE

Kultno duhovništvo Izraelskega naroda ima svoj začetek v Stari zavezi. Ni naš namen, da bi na tem mestu podali celovito študijo starozaveznega duhovništva, njegovega izvora in podob, ampak, da se opremo le na določena mesta, ki nam bodo pomagala razumeti novost Kristusovega duhovništva.

V 2 Mz 29,1-37 beremo Božja določila Mojzesu glede posvetitve duhovnikov. Tukaj imamo zelo jasne in natančne določitve o duhovniški opravi, oblačilh, ter o samem obredu posvečevanja duhovnikov. V 2 Mz 40,1-38 pa lahko beremo o sami posvetitvi svetišča in duhovnikov. Kar je tukaj za naš razmislek pomembno je predvsem poudarek, da je kri živali, ki jih Bog ukaže zaklati, tista ki posvečuje duhovnike in opremo (prim. 2 Mz 29,21). Prav tako, si moramo iz tega odlomka zapomniti, da Mojzes ob posvetitvi šotora, v skrinjo zaveze slovesno položi plošči z desetimi zapovedmi, ter skrinjo slovesno zakrije z zagrinjalom. Kot bomo videli kasneje, so to zelo pomembni motivi, ki se nato ponovno javljajo v Novi zavezi.

Ob tem pa ne moremo mimo slednje zanimivosti, namreč da v knjigi Eksodusa, avtor izrecno zapiše »plošči pričevanja« in »skrinjo pričevanja« (prim. 2 Mz 40,20-21). Ko se bomo nekoliko kasneje bolj podrobno posvetili razmisleku o Jezusovem duhovništvu, bomo videli novozavezni motiv pričevanja, ki ga daje Jezus, na tej točki pa moramo omeniti še, da sta skrinja zaveze in plošči postave dejansko bili pričevanje, dokaz sklenjene zaveze. Kajti Bog je s svojim ljudstvom sklenil zavezo, katere vsebino je določala Postava, ki jo je Izrael prejel po Mojzesu, ki je bila strnjena v deset zapovedi, oziroma deset besed. To so bila ključna določila zaveze, ki jo je Bog sklenil s svojim ljudstvom.

V tretji Mojzesovi knjigi (levitik), beremo med drugim tudi razna določila, ki jih daje Bog v zvezi z daritvami in služenjem v svetišču. Posebno pozornost moramo nameniti dejstvu, da je posvetitev, oz. umeščanje duhovnikov trajalo sedem dni (prim. 3 Mz 8,33), kar moremo tolmačiti v smislu novega stvarjenja. Bog ki je v sedmih dneh ustvaril svet in vse kar ga napolnjuje, sedaj v sedmih dneh iz Aronovih sinov ustvari nove ljudi, svoje duhovnike, rod, ki bo noč in dan skrbel za daritve pred Božjim veličastvom. Ta vidik je posebej razviden tudi iz sledečega: »...sedemkrat je tu rečeno "Mojzes je storil, kakor mu je Gospod naročil". S tem se sedemdnevno delo templja javlja kot posnetek sedemdnevnega dela stvarjenja. Končno se pripoved o postavitvi templja končuje z nekakšno vizijo sobote: "Tako je Mojzes dokončal

delo. Oblak je tedaj pokril shodni šotor in veličastvo Gospodovo je napolnilo prebivališče" (2 Mz 40,33s). Pred dovršitvijo šotora je dovršitev stvarjenja: Bog se naseli v svetu, nebo in zemlja se zedinita.« (Benedikt XVI. 2014, 21)

NOVA ZAVEZA

V novi zavezi nastopi težava. Jezusova parafraza besed »Usmiljenja hočem in ne žrtve« (Mt 9,13; povzeto po 1 Sam 15,22), jasno pokažejo na to, da tempeljsko bogoslužje že od nekdanj spremlja zavedanje o njegovi nezadostnosti. Jezus, ki sam večkrat pokaže in obsodi farizejsko hipokrizijo, na tem mestu jasno pove, da bolj kot vestno izpolnjevanje liturgičnih zapovedi, Bog želi od svojega ljudstva in svojih zvestih, da spoštujejo njegove zapovedi. (Benedikt XVI. 2014, 32)

V pismu Hebrejcem tako beremo, da duhovništvo, ki je izšlo iz Sinajske zaveze, nikakor ni moglo zadoščati, saj so bili duhovniki že sami grešniki, ki so tako morali darovati najprej za svoje očiščenje, ter nato šele daritve ljudstva (prim. Heb 7,26-27). Na tem mestu je torej več kot upravičeno vprašanje, ali je starozavezno duhovništvo izpolnilo Božji cilj oz. namen? (Koester 2011, 358)

Avtor pisma Hebrejcem jasno pokaže, da kri volov in kozlov nikakor ni mogla zagotoviti očiščenja, kaj šele odvzemati grehe (prim. Heb 10,4-5). V tem se nam torej jasno kaže, da je starozavezno duhovništvo bilo nepopolno, kajti bilo je kakor shodni šotor, ki ga je Mojzes dal postaviti: v podobi. Kot je postava oz. zakonodaja rasla, od krvnega maščevanja, preko talionskega načela, pa vse do zapovedi ljubezni, tako lahko vidimo enako rast kulta in duhovništva. Ne bomo se spuščali v razpravo, ali so okoliška ljudstva res darovala otroke ali ne, vendar Izrael naredi korak naprej, ko po Božji zapovedi daruje živali. Jezus, ki je prišel na svet, da s svojim življenjem postavi zgled in dopolni postavo, na enak način dopolni starozavezne daritve in pokaže nov način, kako in kaj naj ljudje darujejo Bogu.

Na tem mestu bi sicer bil upravičen ugovor, da tako kot so starozavezni duhovniki morali darovati najprej v svojo spravo, ter nato za ljudstvo, da vsaj današnja liturgija (iz česar lahko upravičeno sklepamo, da tudi predhodna in tudi liturgija prve Cerkve) pozna kesanje, priznanje grehov. Vendar tukaj obstaja bistvena razlika. Levitsko duhovništvo je moralo darovati daritev za grehe, Kristus, pa je s svojo daritvijo na križu človeštvo odkupil, vzel izpod oblasti greha in smrti in nas naredil za Božje posinovljence (prim. Apd 13,33; Ef 1,5; Ef 5,1). Zato daritev v novi zavezi ni več daritev živali in krvi, ampak je daritev v Duhu in resnici (prim. Jn 4,23-24) in je predvsem ena sama daritev, Kristusova daritev, ki se ponavzočuje na oltarju. Kakor je torej po Kristusu ena daritev, ki se večno obhaja, je večno tudi novozavezno duhovništvo, ki temelji na Kristusu. On je od Boga po svojem trpljenju in vstajenju prejel dar večnega življenja in izpolnil obljubo, da bo večno služil kot veliki duhovnik v nebesih, kjer bo to službo vršil v moči svojega neuničljivega življenja. (Koester 2011, 361 in 411-412)

Če je v stari zavezi duhovništvo bilo po Božji odredbi vezano na Levijev rod, pa v luči krščanskega univerzalizma vemo, da je v novi zavezi duhovnik najprej vsak kristjan, ki v moči krstnega duhovništva daruje Bogu duhovno daritev svojega življenja. Duhovnik, ki je to po svoji službi, je vzet izmed ljudi in postavljen za ljudi (prim. Heb 5,1), da daruje Kristusovo daritev. Službeno duhovništvo, ima torej temelj v živem Bogu, v Jezusu Kristusu, Očetovi Besedi, ki je meso postala (prim. Jn 1,14). Kajti pri posvečenju, ki ga je duhovnik prejel po

polaganju rok škofa posvečevalca, naslednika apostolov, moremo torej slediti liniji posvečevanja vse do dvanajstih apostolov, ki so bili od samega Kristusa postavljeni in posvečeni za duhovnike. Jezus sam, pa je veliki in večni duhovnik, ne ker bi izšel iz Levijevega rodu, saj vemo da je bil iz Davidove hiše in rodbine (prim. Lk 1,27; Lk 2,4), ampak je veliki duhovnik ravno v moči svoje daritve na križu in svojega vstajenja.

Vendar, pa se nam tukaj odpre še en vidik. Jezusu se kot Mesiji pripisuje tudi kraljevska oblast, kar je mogoče ravno v moči njegovega predhodnika, kralja Davida. Izraelov kralj je bil na svojstven način vrhovni svečenik. V tej moči je lahko Salomon posvetil tempelj Gospodu (prim. 1 Kr 8,1-13). Tako je kralj svojo službo duhovnika, skupaj z vladanjem Izraelu, predajal naprej svojim naslednikom. Jezus Kristus, ki je torej resnični vladar in kralj Izraela, je tudi resnični veliki duhovnik, postavljen od Boga, enako kot so to bili kralji: maziljen in ustoličen. Kajti Kristus je po vstajenju sedel na desnico moči (prim. Mt 26,64; Mr 14,62; Lk 22,69), kar pa moremo razumeti tudi kot liturgično dejanje. (Vanhoye 2002, 174) Tako ima tisti, ki sedi na desnici tako kraljeve, kakor tudi duhovniške lastnosti. (Koester 2011, 375) Vendar Jezus ni bil povzdignjen, da bi postal veliki duhovnik, ampak je to postal, ker je bil povišan na Božjo desnico (Koester 2011, 109). Šele s povišanjem je nastopila zamenjava duhovništva, o čemer pa bomo spregovorili bolj podrobno nekoliko kasneje. (Koester 2011, 359)

DUHOVNIK IN KRALJ MELKIZEDEK

Avtor pisma Hebrejcem naredi zelo dobro primerjavo in izpeljavo večnega duhovništva z kraljem in duhovnikom Melkizedekom, ki je bil duhovnik Najvišjega Boga (prim. 1 Mz 14,18; Heb 7,1). O njem namreč pravi, da je bil brez rodu, in v tem leži ključ.

Melkizedek je prva oseba v Svetem pismu, kateri je pripisan naziv duhovnika. (Koester 2011, 341) On je resnična podoba novozaveznega duhovništva, ki ni več vezano na rod, ampak na nov rod, na Kristusov rod. Če so vsi starozavezni oz. levitski duhovniki to bili po rodu (Koester 2011, 344), Melkizedekovo duhovništvo ne izhaja iz tega, saj je nad Abrahamom, iz katerega izide ves Izraelski narod (Koester 2011, 344). Melkizedek je nad Abrahamom, saj ko se Abraham vrača iz boja, Melkizedeku daruje desetino (prim. 1 Mz 14,20b), katero so kasneje prejeli starozavezni duhovniki (prim. 4 Mz 18,24). Če je torej (rečeno v prisposodbi) Izrael (torej tudi Levijev rod) daroval desetino nekemu drugemu, nekemu, ki ga je blagoslovil, je leta nad njim. (Koester 2011, 344-345; Vanhoye 2002, 159-160) Bog je namreč Abrahamu obljubil blagoslov, Melkizedek pa je bil tisti, ki ga je blagoslovil (Koester 2011, 351; Vanhoye 2002, 159-160).

Kakor je torej Melkizedek kralj miru in kralj pravičnosti (prim. Heb 7,2), tako to v polnosti velja za Kristusa, ki je knez miru (prim. Iz 9,5) in v katerem se izpolni vsa pravičnost (prim. Mt 3,15). Melkizedek je torej očitna predpoda Kristusa in mesijanskih časov, saj sta ravno pravičnost in mir dve glavni karakteristiki mesija in mesijanskih časov (Vanhoye 2002, 154), argumente za to pa najdemo tudi pri preroku Zahariju, idr. (Benedikt XVI. 2013, 30) Če je torej Melkizedek brez matere in rodovnika (prim. Heb 7,3), velja enako za novozaveznega duhovnika Kristusa, kajti on je kot prvi in pravi novozavezni duhovnik brez rodovnika, saj nihče ni vstal od mrtvih kakor Kristus. (Koester 2011, 349; Vanhoye 2002, 156-157) Kajti odslej nastopi nov rodovnik, tj. rodovnik odrešenih po Kristusovem vstajenju.

VPRAŠANJE RODOVNIKA

Za judovstvo oz. za Izraelce nasploh, je bilo ključnega pomena, da je človek lahko s svojim rodovnikom dokazal, da je pravi Jud. Vsak duhovnik, je moral s svojim rodovnikom dokazati svojo pripadnost Levijevemu rodu, česar pri Melkizedeku ne zasledimo, saj je njegovo duhovništvo drugačno, kot je duhovništvo postave. (Vanhoye 2002, 154)

Iz tega torej lahko sklepamo, da ne poznati rodovnika, je bilo sramotno dejanje. Zato je po človeški plati sramota, ko avtor zapiše, da je Melkizedek bil brez staršev, a po drugi strani je to tudi bila čast. (Koester 2011, 342) Melkizedek je bil brez staršev, sirota, ki torej po človeški plati ni bil kvalificiran za duhovniško službo. Vendar pa je po božanski plati Melkizedek nesmrten. (Koester 2011, 342)

Jezus Kristus namreč prav tako nima človeškega rodovnika, saj je edinorojeni Božji Sin, čeravno so zanj govorili, da je Jožefov sin (prim. Lk 4,22; Jn 6,42). Vendar ravno zato, ker je on Sin Boga Očeta, ki je začetek vsega, iz katerega vse izhaja in h kateremu se vse vrača, je v resnici brez rodovnika, čeravno mu evangelisti pripišejo zemeljski rodovnik (prim. Mt 1,1-17; Lk 3,23-38), da bi utemeljili njegov izvor po zemeljski liniji, s čimer se tudi utemeljuje njegovo duhovništvo. Vendar pa to v resnici ni potrebno, saj vse to izhaja iz Njega, ki ga je rodil pred vsemi veky, iz Očeta, v katerem ima vse dobro svoj izvor.

Kristusovo duhovništvo namreč ne temelji na Postavi (za kar bi bilo nujno potrebna pripadnost Levijevemu rodu), ampak na moči s katero ga je Bog obudil od mrtvih (Koester 2011, 361). Tako je Kristus duhovnik v moči vstajenja, in ne le da je brez rodovnika, ker mu ni enakega, ampak je tudi brez (so)vrstnikov, saj je edinorojeni Božji Sin, ki je torej zares edinstven, brez primere. (Vanhoye 2002, 157)

LEVITSKO DUHOVNIŠTVO

Levitsko duhovništvo je nastalo po določbi Postave. Torej so vsi Abrahamovi potomci enaki, dočim Melkizedek, ki ni iz Abrahamovega rodu, ne nosi njegovega rodovnika. (Koester 2011, 351) Novozavezno duhovništvo, ki ima svoj arhetip in predpodobo v Melkizedekovem duhovništvu, torej nikakor ni vezano na krvno linijo, ampak je po novi zavezi vezano na krstno linijo, na to kdo je krščen v Jezusa Kristusa. Kajti le kdor je krščen v Njegovo ime, ima predispozicijo za prejetje daru službenega duhovništva. Levitsko duhovništvo temelji na zapovedi postave, Jezusovo (tj. novozavezno) duhovništvo, pa na Božjem daru neuničljivega življenja. (Koester 2011, 3361)

Če je namreč zapoved postave kazala na to, kaj Bog pričakuje od duhovnikov, pa življenje samo kaže na to, kar je Bog storil za ljudi. Z obuditvijo Jezusa od mrtvih je izpolnil obljubo, da bo obudil duhovnika po Melkizedekovem redu, ki bo večno ostal v tej službi. (Koester 2011, 361)

Kljub temu, da Jezus ni iz Levijevega rodu (kakor to tudi ni bil Melkizedek), pa to ne ovira njegovega duhovništva. (Koester 2011, 351) Kakor Melkizedek, tako tudi Jezus nima rodovnika, kajti pred Jezusom, še nihče drug ni bil obujen od mrtvih na tak način kot on, tj. da mu ne bi bilo kasneje potrebno še enkrat umreti. (Koester 2011, 349)

Vendar pa lahko utemeljeno sklepamo, da Jezus v resnici ne potrebuje levitskega rodovnika, saj je bil za duhovnika poklican, prav tako kot je v to službo bil poklican Aron, ki tudi ni imel levitskega rodovnika. (Koester 2011, 359) Vendar, če bi bil Kristus zgolj Aronov naslednik, bi

bil njegov položaj v resnici nižji, tako pa so ravno razlike v duhovništvu tisti ključni dokaz, da je Kristusovo duhovništvo na novi, višji ravni. (Vanhoye 2002, 147-148) Kajti, če bi Jezusov položaj bil nižji, ne bi mogel dopolniti starozaveznih daritev, kakor tudi nova zaveza sklenjena po njegovi daritvi, ne bi prinašala večjih koristi, kot jih je stara zaveza. Tako pa Jezusovo duhovništvo prinaša nove darove, nove dobrine, ki jih starozavezno ni moglo doseči.

ZAMENJAVA POSTAVE IN DUHOVNIŠTVA

V tej logiki, lahko torej zelo dobro razumemo, na kaj misli pisec pisma Hebrejcem, ko reče, da z zamenjavo duhovništva, nastopi tudi zamenjava postave (prim. Heb 7,12). V Jezusu Kristusu, se duhovništvo ne veže več na Levijev rod, kjer se je služba velikega duhovnika menjavala od ene hiše do druge. (Koester 2011, 354) Sedaj se duhovništvo predaja po polaganju rok apostolov in njihovih naslednikov na za to izbrane može. Iz tega more nujno slediti sklep, kot že omenjeno, da se spremeni postava, kar pa nam sugerira oz. kaže na pomembno misel, ki stoji v ozadju. Avtor pisma Hebrejcem izhaja iz predpostavke, da je možno le eno, singularno duhovništvo (Koester 2011, 359), da ni možna koeksistenca dveh vrst duhovništva. Pri tem pa pisec uporabi primerjavo z Melkizedekom kot argumentacijo Jezusovega duhovništva. (Vanhoye 2002, 153) Če pa je duhovništvo le eno, potem torej z zamenjavo postave nujno sledi zamenjava duhovništva, kot to sklepa pisec.

Sinajska postava je bila tista, ki je regulirala in organizirala duhovništvo. S spremembo duhovništva, ki je v Božjem sinovstvu prešlo na Kristusa, je sprememba postave torej nujna, saj je z vzpostavitvijo novega duhovništva, staro izgubilo smisel. Če je bilo torej duhovništvo tisto, ki je dajalo smiselnost postavi, je postavo bilo treba nujno zamenjati, saj se je s Kristusom pokazalo, da duhovništvo in postava ne dosejata svojega namena oz. cilja. (Vanhoye 2002, 155, 164) Kajti vrednost postave je bila odvisna od kulta, ki ga je vzpostavljala, le-ta pa se je izkazal za neučinkovitega, neefektivna liturgija, pa ne more prinesiti veljavne zaveze. Iz tega sledi, da je bilo potrebno najti dejanje čaščenja, ki je zmožno premagati vse ovire zaveze človeštva z Bogom. (Vanhoye 2002, 182)

Tako Bog sam izvrši spremembo postave, da bi tako izpolnil dane obljube. Razlika med levitskim in Kristusovim duhovništvom je namreč poudarjena s sicer zelo splošnim priznanjem, da je Jezus izhajal iz drugega rodu, in sicer iz Davidove hiše. (Koester 2011, 360) Če je po eni predpostavki Mojzesova postava trajna, potem Jezus ne more biti duhovnik, saj ni bil iz Levijevega rodu. Če pa po drugi plati Jezusa lahko imamo za duhovnika, potem določba o Levijevem rodu ni več tako trdna. (Koester 2011, 360) Če je Mojzesova Postava določala, da je Levijev rod dodeljen za službo Bogu, Jezus tudi to dopolni, oz. izpopolni.

Postavo je Jezus v govoru na gori nadomestil z blagri (prim. Mt 5,1-12; Lk 6,20-26), novozaveznim dekalogom, pri zadnji večerji pa vse skupaj strnil v zapoved ljubezni (prim. Jn 13,34). V ljubezni pa je izpolnitev vse postave. Jezus torej na križu pokaže zgled, kaj pomeni izpolnjevanje zapovedi ljubezni, ter kaj pomeni novozavezno duhovništvo. V novi postavi ni več daritev živali, ampak le ena večna daritev Jezusovega Telesa in Krvi, ki jo opravlja nov duhovniški rod. Ta pa ni več vezan ne na krvno linijo, ampak na Kristusov rod, ki nastaja iz krstne vode. Jezusovo duhovništvo tako ne pomeni več prenašanja iz ene hiše na drugo, kot je bilo značilno za človeško (levitsko) duhovništvo, ki je bilo meseno, Jezusovo pa je večno in

neuničljivo. Zato pa tudi Kristus kot večni duhovnik potrebuje večni tempelj, ki pa je nebeško svetišče. (Koester 2011, 361 in 382)

Na oltarju, ki simbolizira Kristusa, se tako po duhovnikovih rokah "in persona Christi" daruje Jezusovo Telo in Kri. Tako je na nedoumljiv način Jezus v sebi združil vse tisto, kar je Stara zaveza delala v podobah: postal je duhovnik, oltar in Jagnje obenem (Velikonočni hvalospev 5).

DARITEV

Ob polnosti časov, je Bog poslal svojega Sina, da bi odrešil človeštvo (prim. Gal 4,4-5), kar je storil z eno, enkratno in neponovljivo daritvijo na križu, izvršeno ob polnosti časov. Kajti Jezusov čas je vedno čas polnosti, saj v njem ni ničesar nepopolnega. Ni naš cilj, da se tukaj spuščamo v razpravo o tem, zakaj je Bog poslal svojega Sina na svet ravno takrat, saj je to sklep Božje modrosti in previdnosti. Zadovoljimo se le s kratko teološko opombo, da ni Kristus prišel na svet, ker bi se čas dopolnil, ampak se je čas dopolnil, ko je Kristus prišel na svet. (Koester 2011, 428)

Za avtorja pisma Hebrejcem, Jezusova daritev pomeni novost, pomeni popoln preobrat. Ne le da njegova žrtev na križu prinese novo postavo in novo duhovništvo, ampak odpravi staro. Ob tem dodajmo še pomembno opombo, da »Prav tisto, kar se sprva javlja kot prelom, se pri natančnejšem gledanju izkaže kot resnična 'izpolnitev', v kateri se nepričakovano iztekajo druga v drugo vse prejšnje poti.« (Benedikt XVI. 2014, 30) Na kaj s tem mislimo? Čeprav se nam starozavezne daritve in zaveza na zunaj kažejo kot neučinkovite, globoko v sebi nosijo dinamiko izpolnitve, ki z Jezusom pride na dan. Zato lahko govorimo o izpolnitvi starozaveznih daritev in zaveze.

S tem ko je Bog sklenil novo zavezo, je pokazal na neučinkovitost stare zaveze, ter s tem tudi starozaveznega duhovništva. (Koester 2011, 389) Jezusova daritev tako odpravlja starozavezne daritve, ki so se po postavi morale obhajati vsak dan znova in znova, za iste ljudi in za iste grehe. »Kult z nadomestilom se tako sam izkazuje kot nadomestni kult, kateremu nekje manjka tisto bistvo.« (Benedikt XVI. 2014, 30) Zanimivo je, da v Heb 8,3 avtor za levitske daritve v grščini uporablja množinsko obliko, medtem ko za Jezusovo daritev uporablja ednino. Iz tega pa moremo nujno sklepati, da nakazuje mnogo daritev stare zaveze (ki so se izkazale za neučinkovite) in eno samo Kristusovo daritev, v kateri je Kristus dal sam sebe v daritev na križu. (Koester 2011, 377)

Jezus, je s svojo enkratno daritvijo na križu opral greha vse človeštvo, tiste ki so bili pred njegovim učlovečenjem, tiste ki so bili, in vse ki še bodo. Jezusovo odrešenje ne pozna časovnih omejitev in sega od začetka, od Adama in Eve, pa do vseh tistih, ki bodo živi ob dopolnitvi časov, ko bo nastopila sodba. Kajti, če temu ne bi bilo, tako, potem bi trditev, da se Jezusu ni treba večkrat žrtvovati (prim. Heb 9,12: Heb 10,10), bila popolnoma brez smisla. Vendar temu ni tako, kajti nobeno Božje delo ni nepopolno, saj On, ki je popoln, lahko dela le popolno. Kristusova daritev na križu je bila popolna, saj je človeštvo iztrgala iz oblasti greha in smrti in nas naredila za Božje posinovljence.

OČIŠČENJE PO KRVI

Mojzes je moral s krvjo živali pokropiti vse duhovnike in vso opremo za shodni šotor (prim. 2Mz 40,1-33), da je bila očiščena in posvečena, ter ob sklenitvi zaveze pokropiti tudi vse ljudstvo (prim. 2 Mz 24,8). Na prav tak način smo v studencu krvi in vode, ki je pritekla iz Kristusove prebodene strani (prim. Jn 19,34), vsi ljudje oprali ne le svoja oblačila, ampak svoje duše. Kristusova kri je na križu bila prelita v zadoščenje, opravičenje in očiščenje naših grehov. Po tem svetem studencu, smo bili rešeni. Kristusova kri nas je posvetila, da smo Božji otroci, kraljevo duhovništvo, svet narod in pridobljeno ljudstvo (prim. 1 Pt 2,9), odrešeni za neminljiv delež.

V pismu Hebrejcem beremo, da če je bilo v stari zavezi mogoče, da je kri volov in kozlov očiščevala ljudi grehov, koliko bolj to premore Kristusova kri (prim. Heb 9,13-14), ki je neskončno več in bolj dragocena kot kri navadnih, ustvarjenih živali.

Judje so namreč izhajali iz miselne predpostavke, da bodo ljudje umrli, postava pa bo ostala za večno. Vendar kakor človek spreminja oporoko dokler je živ (prim. Heb 9,15), tako je Bog, ki je večni, spremenil zavezo katero je sam postavil. V tej luči moremo torej Kristusa zreti kot tistega, ki je zapustil novo zavezo kot svojo oporoko. Nova zaveza pa je nastopila in bila ustoličena z njegovo smrtjo. Njegova smrt je bila potrebna, da se je uveljavila oporoka. (Koester 2011, 418)

NEPOPOLNOST POSTAVE

Judje se niso zavedali, da je Postava bila nepopolna, vendar pa je Bog v Kristusu izpolnil svoj večni načrt odrešenja, iz česar izhaja, da so vsa druga sredstva, tudi postava nezadostna, da ni drugega vira odpuščanja grehov. (Koester 2011, 361, 414, 441)

Postava se je torej izkazala za neučinkovito, kar pomeni, da je staro bilo odpravljeno in je v veljavo stopilo novo. Jožef Flavij to zanika s trditvijo, da je sinajska postava bila popolna, saj naj bi njena odličnost bila ravno v tem, da ne bi potrebovala popravkov ali dopolnil. Vendar pa pismo Hebrejcem to ovrže, saj so starozavezna določila bila nadomeščena z novo zavezo, sklenjeno v Kristusu. (Koester 2011, 400)

Še več, avtor pisma Hebrejcem zapiše, da brez prelite krvi, ni odpuščanja grehov (prim. Heb 9,22). To načelo je jasno veljalo po določbah postave za staro zavezo, kjer je to bilo po Božji odredbi. V novi zavezi pa je ta preobrat še toliko večji in pomembnejši. V stari zavezi so morali žrtvovati živali, katerih kri je bila prelita, da bi očistila duhovnike in darovalce, po določbi Postave, po zakonu. Čeravno je to bil zakon, ki ga je svojemu ljudstvu naložil sam Bog, je še vedno bil zakon, ne prostovoljna odločitev ljudstva. V novi zavezi zasledimo pomemben preobrat. Bog je iz ljubezni do ljudi, poslal svojega Sina, da bi s svojo smrtjo na križu odrešil vesoljno stvarstvo (prim. Jn 3,15). V novi zavezi žrtev, ki očiščuje grehov, ni po ukazu, ali po odredbi, ampak je iz ljubezni. Iz neskončne Božje ljubezni, se poraja Kristusova odrešilna daritev na križu, ki nam odpira studenec njegove prebodene strani, iz katere priteka njegova sveta kri, kri Jagnjeta, v kateri so pravični oprali svoja oblačila (prim. Raz 7,14).

OČIŠČENI PO KRISTUSOVI KRVI

Če se torej po postavi vse očiščuje po krvi in je prelita kri porok odpuščanja grehov, v kolikšni meri bolj, smo bili tega deležni, ko je Kristus prelij svojo kri za nas. On, ki je pravo Jagnje, ki je odvzelo grehe sveta (Velikonočni hvalospev 1).

V tem smislu lahko torej izluščimo tri vidike, v čem Kristusova daritev mnogo bolj presega starozavezne. Prvi vidik je vir daritve. V novi zavezi je ta vir Kristusova kri, saj je živalska kri imela omejen učinek. Drugi vidik je način daritve. Kristus se je daroval po večnem Duhu, starozavezne daritve pa so bile darovane v večnem ognju, ki je gorel v svetišču. Kristusova daritev je šla skozi večni ogenj pekla, ki ga je premagal. Kajti Kristusova daritev vključuje trpljenje, smrt in vstajenje, ko ga Oče po Svetem Duhu (ki je tolikokrat upodobljenem kot ogenj) obudi od mrtvih. Če so v stari zavezi morale živali biti fizično brezmadežne, je Jezus presegel tudi ta vidik, ker je bil na duši in telesu brez madeža. Tretji vidik, pa je v učinkovitosti daritve. Starozavezne daritve so očiščevale meso, medtem ko Kristus očisti človekovo vest mrtvih del. Ne več preko fizičnega stika, ampak preko oznanjevanja evangelija, ko se v nas vzbuja vera, kar se zgodi ravno z oznanilom velikonočnega dogodka. (Koester 2011, 415-416)

KRISTUSOVA DARITEV DOPOLNI STAROZAVEZNI KULT

Kristusova daritev je neminljiva, večna in ne potrebuje ponavljanja. Življenje, ki nam ga je podaril s tem, ko nas je iztrgal iz oblasti teme, greha in smrti, je večno. Vse to izhaja iz dejstva, da je Kristusovo duhovništvo večno, zato nas je v moči le-tega lahko odrešil. Nekoliko smo se te teme že dotaknili prej, vendar na kratko povzememo nova spoznanja, v luči opravljenega premisleka.

Kristusovo duhovništvo, ki ni vezano na minljivo rodovno linijo, ampak na krstno linijo, ima svoj temelj in izvor v Kristusu, večnem in velikem duhovniku nove zaveze, ki je nastopila s Kristusovo daritvijo na križu. (Koester 2011, 112) Ker je Kristus tisti, ki je apostole postavil za duhovnike, ki so nato ta milostni dar po polaganju rok podelili naprej, torej dar in milost duhovništva izhaja iz njega samega, iz Kristusa, ki je eno z Očetom.

Sveta Trojica je ena, nedeljiva in neminljiva. Kristus je večni Bog, in ker je on sam po vstajenju od mrtvih večni, je večno tudi njegovo duhovništvo. Povedano nekoliko drugače: novozavezno duhovništvo je večno, ker je večni tisti ki ga je postavil. Umrli je po telesu, a je bil oživljen po Duhu (prim. 1 Pt 3,18) in je za večno sedel na desnico moči (prim. Mt 26,64; Mr 14,62; Lk 22,69), na desnico Božjega prestola in veličastva (prim. Mt 19,28; Mt 25,31). Ob tem pa še spomnimo, da je s Kristusom prišlo do zamenjave postave in je v tem smislu odpravljena sinajska Postava, ki je postavila starozavezno duhovništvo.

Postava je bila dana Mojzesu po Božjem razodetju, vendar v jasni luči, da bo nekoč prešla, saj če je že samo videnje svetišča oz. shodnega šotora, bila podoba, potem je celotno starozavezno duhovništvo in kult ki je bil opravljen, v resnici lahko le podoba.

Nikakor ne moremo reči, da je bil ves starozavezni kult nesmiseln, saj se je izvoljeno ljudstvo preko tega pripravljalo na Odrešenikov prihod. Res pa je bilo starozavezno duhovništvo po svoji uredbi le začasno, saj so Izraelci čakali pravega odrešenika, ki torej ni bil ne Mojzes, ne David, in nihče drug kot Jezus iz Nazareta, v katerem sta izpolnjena vsa postava in preroki (prim. Rim 3,21). Na enak način je tudi starozavezni kult in duhovništvo čakalo svojo izpolnitev in dovršitev, ki se je po Kristusovih besedah anticipirala na nekrvav način pri zadnji večerji, ko je Božji Sin sam sebe dal v hrano, ter nekoliko kasneje na krvav način na križu, kjer je Kristus umrl za naše grehe.

Je potem Bog dal postavo, ki je predpisovala neučinkovite daritve, ki ne morejo odvzeti grehov? Za Jude je bilo opravljanje kulta dejanje pokorščine Bogu, šele pismo Hebrejcem

eksplicitno pokaže na neučinkovitost daritev postave, ki jih je nadomestila Kristusova daritev. Ta je namreč bila izvršena po Božji volji in je imela v sebi notranjo dimenzijo pokorščine (Koester 2011, 438-439), ki stoji nasproti vsej človeški nepokorščini, od izvirnega greha naprej. (Benedikt XVI. 2013, 137)

Tako Kristus kot Vstali, ki v poveličanem telesu živi na veke (prim. Flp 3,21), ostaja kot večni izvor novozaveznega večnega duhovništva. Melkizedek, ki je daroval kruh in vino (prim. 1 Mz 14,18), je to storil v podobi, Jezus, pa je pri zadnji večerji, s postavitvijo svete evharistije, to podobo ne le dopolnil, ampak iz podobe naredil življenje.

Da je duhovništvo po Melkizedekovem redu lahko po Kristusu zaživelo v vsej polnosti, je bilo torej nujno potrebno odpraviti daritve levitskega duhovništva. To je Kristus storil z daritvijo svojega telesa na križu, s čimer nastopi tudi nova zaveza, sklenjena po Kristusovi krvi. Tako je nova zaveza ne le sklenjena, ampak tudi slovesno ustoličena s Kristusovo daritvijo, ki je očistila našo vest in nam odprla pot do drugega šotora. (Koester 2011, 398)

Nova zaveza torej ni obnovitev stare, saj je stara zaveza bila prelomljena. Gre za novo zavezo, ki je nova v svojem temelju: je večna in vernim zagotavlja odpuščanje grehov, česar sinajska zaveza ni bila zmožna, v novi zavezi pa to zagotavlja Kristus po svoji daritvi na križu. Prav tako nova zaveza temelji na boljših obljubah kot stara, saj je izraz Božje zvestobe zavezi, kjer Bog išče poti, da bi uresničil svoj načrt odrešenja. Le-ta pa se je slednjič izpolnil v Kristusu. (Koester 2011, 390) In kaj drugega so torej boljše obljube, kot tiste, ki nam jih daje Kristus sam, tj. odrešenje in odpuščanje. (Koester 2011, 407)

KRISTUSOVO POSVEČENJE

V Kristusovi daritvi, je prisoten še en pomemben vidik. Kristus je vstal s poveličanim telesom, nastopila je transformacija njegove človeške narave, kar je bilo potrebno, da je bil deležen duhovniškega posvečenja nove vrste, saj ga je dvignila na novo raven eksistence. Prav to novo duhovniško posvečenje, pa ga je naredilo popolnega, kajti Kristus ni bil veliki duhovnik, marveč je to šele postal. (Vanhoye 2002, 156-157, 180)

V tem kontekstu pismo Hebrejcem uporablja glg. teleioo oz. teleios (prim. Heb 2,10; 5,9; 7,19; 7,28; 9,9; 10,1; 10,14; 11,14; 11,40; 12,23), predvsem v kontekstu posvečevanja duhovnikov, za dejanje, ki nekaj dovrši, dopolni, izpopolni, naredi popolno. Tega pa levitsko duhovništvo ni bilo zmožno. Ravno zato je bila potrebna sprememba, potreba po novem duhovništvu, kjer bi šlo za resnično spremembo mesa in krvi in ne več za neučinkovit obred posvečenja, ampak za daritev, ki bi prevzela celotno duhovnikovo bit, ter ga odprlo novemu pre-ustvarjenju, transsubstanciaciji. (Vanhoye 2002, 167)

V Kristusu, ki je z vstajenjem postal nesmrten in poveličan na Božjo desnico, je novo duhovništvo doseglo svojo utemeljitev. Transformacija kateri je bil Kristus podvržen, ni posegla v njegovo božansko bit, ki je bila popolna. Posegla je v njegovo človečnost, ki je po svoji naravi bila potrebna božanske dopolnitve. Tako je Kristus, v moči svojega večnega Božjega sinovstva, lahko bil posvečen v večnega duhovnika. (Vanhoye 2002, 168)

II. DEL: SVETIŠČE

STARA ZAVEZA

Dokler je izvoljeno ljudstvo potovalo proti obljubljeni deželi, je Bog "prebival" v shodnem šotoru (prim. 2 Mz 40,34-38). Že zgodaj je nakazano, da je to le začasno, da mu bodo v obljubljeni deželi postavili tempelj, ki bo pravo svetišče za Gospoda (prim. 2 Mz 25,8). Kralj David je to hotel storiti, vendar je po navodilu preroka Natana to delo odložil (prim. 2 Sam 7,1-17). Za to nalogo bil določen njegov sin, kralj Salamon, ki je nato postavil prvi tempelj za Gospoda in ga v moči svoje kraljevske oblasti in duhovništva posvetil in izročil za službo Gospodu (prim. 1 Kr 8,1-13).

S tem je torej bilo zadoščeno Božjemu naročilu, s čimer pa se je tudi dokončno zgodila centralizacija kulta v Jeruzalem, kjer je počivala skrinja zaveze (prim. 2 Sam 6,1-13). Ko je prvi tempelj bil porušen in Izraelci odpeljani v izgnanstvo (prim. 2 Kr 25,1-21), se je seveda pojavilo logično vprašanje, kaj se bo sedaj zgodilo z kultom, če ljudstvo ne more darovati daritev Gospodu. Po vrnitvi iz izgnanstva in obnovi templja, oz. postavitvi t.i. drugega templja (prim. Ezr 6,16-22), se je ponovno vzpostavil kult in daritve, vendar tokrat z velikim primanjkljajem. Ni bilo več skrinje zaveze, ki bi jo stražila keruba slave (prim. Heb 9,5), za zagrinjalom ki je bilo v templju, ni bilo ničesar več. V to dogajanje vstopi Jezus.

Na tem mestu, se moramo zavedati, da je pri templju šlo za senco, vzorec tega, kar je Mojzes videl v videnju na gori (prim. 2Mz 25,40) in ne za resnični tempelj. Kajti vemo, da Jezus samarijanki jasno pove, da prvi kraj za češčenje Boga ni ne ta ali on hrib, ampak v Duhu in resnici (prim. Jn 4,23; Jn 4,24).

Seveda tukaj nastopi vprašanje, ali Jezus odpravi tempelj ali ne. Ko smo v prvem delu pokazali, da je Jezus s svojo daritvijo na križu dopolnil in odpravil starozavezne daritve, je tukaj vprašanje, ali je s tem končana tudi doba templja? Za izvoljeno ljudstvo to ne bi bilo novo, saj so se s tem vprašanjem morali soočiti že ob odhodu v Babilon. Vendar pa se nam sedaj to vprašanje javlja na povsem drugi ravni. Tukaj ni tujca, ki bi tempelj razrušil, ampak Jezus, iz judovske kraljeve rodbine, ki pokaže, da je on pravi tempelj, ki bo postavljen v treh dneh (prim. Jn 2,19). Seveda tega ne gre interpretirati v smislu malikovanja Jezusovega zemeljskega telesa, ampak bomo morali prodreti nekoliko globlje.

Ob tem, pa ne smemo zanemariti tudi stvarjensko-kozmološkega vidika, ki ga postavitvi templja pripiše Benedikt XVI.: »...sedemkrat je tu rečeno "Mojzes je storil, kakor mu je Gospod naročil". S tem se sedemdnevno delo templja javlja kot posnetek sedemdnevnega dela stvarjenja. Končno se pripoved o postavitvi templja končuje z nekakšno vizijo sobote: "Tako je Mojzes dokončal delo. Oblak je tedaj pokril shodni šotor in veličastvo Gospodovo je napolnilo prebivališče" (2 Mz 40,33s). Pred dovršitvijo šotora je dovršitev stvarjenja: Bog se naseli v svetu, nebo in zemlja se zedinita.« (Benedikt XVI. 2014, 21)

DVA ŠOTORA

Za naš nadaljnji razmislek, moramo imeti nenehno pred očmi vse to, kar smo prej povedali in premislili o Jezusovi daritvi na križu, saj je to v neposredni povezavi z našim trenutnim razmišljanjem.

V pismu Hebrejcem beremo, da je bila Kristusova daritev na križu tista, ki mu je odprla pot v presveto, v naos (prim. Heb 9,12). Kaj je naos? V starogrških templjih, zasledimo trodelno zgradbo: pronaos (predprostor), naos (presveto), opistodium (zakladnica). Če so torej starozavezne daritve bile le podobe in niso bile popolne, utemeljeno sklepamo, da nas Postava pripelje v predprostor, blizu presvetega, v prvi šotor, vendar ne do konca, v presveto. Pot v drugi šotor se je manifestirala šele s Kristusovo smrtjo. (Koester 2011, 397) Kakor so nekoč cesarji naročali gradnje cest, ki so nato nosila njihova imena, tako je Kristus 'zgradil' pot v nebeški šotor, pot, ki ne le da nosi njegovo ime, ampak pot, ki je On sam. (Koester 2011, 448; Benedikt XVI. 2013, 47)

Dva šotora, ki sta sestavljala shodni šotor, namreč predstavljata zemljo (prvi šotor) in nebo (drugi šotor). V prvi šotor je vstopalo vsak dan mnogo duhovnikov, da so večkrat darovali daritve, medtem ko je v drugi šotor vstopil le veliki duhovnik in še to le enkrat na leto, da je s krvjo pokropil hilasterion in izrekel ime Gospoda. (Koester 2011, 404)

JEZUS PRODRE V NEBEŠKO SVETIŠČE

Jezusova daritev na križu, ki je starozavezne daritve dopolnila, je v svojem bistvu bila popolna daritev, ki je človeštvo vseh časov in rodov odkupila izpod oblasti greha in smrti, ter nas pripeljala v presveto, v srčiko kulta. Zato avtor pisma Hebrejcem zapiše, da je Jezus sam vstopil v presveto (prim. Heb 9,12). Vendar naredi pomembno razliko.

Pokaže namreč, da Jezus ne vstopa v zemeljski tempelj, ki je narejen z rokami (prim. Heb 9,11), ampak v nebeško svetišče. Jezus ne vstopi v zemeljsko svetišče, ki je antitip, podoba, ampak v nebeško svetišče, ki je tisto pravo, resnično svetišče. (Koester 2011, 421) Že Salomon je ob posvetitvi templja povedal, da je zemeljsko svetišče le podoba, ki Boga ne more zaobseči (prim. 1 Kr 8,27).

Starozavezni tempelj moramo torej razumeti kot parabolo. V luči pisma Hebrejcem moremo videti tipološko povezavo med staro in novo zavezo. V stari zavezi je prvi tempelj bil simbol drugega, večnega, nebeškega svetišča. (Koester 2011, 398) Jezus, edinorojeni Božji Sin, tako ne vstopi v neko človeško stvaritev, ampak se v resnici vrne, vstopi v tisti resnični, nebeški naos. Vstopi v tisto resnično in edino pravo presveto, v naročje Boga Očeta, iz katerega je izšel (prim. Jn 1,18). Jezus ne vstopi, ampak se vrne, ponovno vstopi vanj, saj je iz Očeta izšel in se k njemu nazaj spet vrača (prim. Jn 16,28).

To je tempelj, ki ni narejen z rokami, ki ni le nekakšna podoba, vzorec. To je namreč bil shodni šotor, ki ga je Mojzes postavil kot skico, kopijo, model nebeškega svetišča. (Koester 2011, 377-378; Ciccarelli 2019, 11) Jezus vstopa v tisti resnični in edini pravi tempelj, edino resnično presveto. Povzpne se pred Božje obličje. Vrednost postave je bila odvisna od kulta, ki ga je vzpostavljala, starozavezni kult pa se je izkazal za neučinkovitega. Neefektivna liturgija, pa ne more prinesiti veljavne zaveze, iz česar sledi, da je bilo potrebno najti dejanje čaščenja, ki je zmožno premagati vse ovire zaveze človeštva z Bogom. (Benedikt XVI. 2013, 17)

Kot opombo, naj dodamo še to, da pisec v Heb 9,11 uporabi besedo 'paragenomenos', ki pomeni dospeti na cilj. To je storil Kristus, ko je z daritvijo svojega telesa prodrl v nebeško svetišče, za razliko od velikega duhovnika, ki je le stopil skozi zaveso, ki ni došel na končni cilj kakor Kristus, ki je torej vstopil v sama nebesa. (Koester 2011, 407, 443)

NEUČINKOVITOST SVETIŠČA

V 4 Mz 24,6 beremo, da je Bog postavil šotore Izraela, in na enak način je Bog postavil nebeško svetišče, resnični šotor, pravo bivališče Boga, edini resnični tempelj, mnogo bolj vzvišen od človeškega, saj ni delo človeških rok, ampak Boga samega. (Koester 2011, 376, 382, 413)

V prvem delu smo že ugotovili, da Izraelci v resnici niso videli oz. spoznali nepopolnosti sinajske postave, dokler Kristus tega ni pokazal in dokler se to ni jasno pokazalo pri zamenjavi duhovništva in postave. V enakem smislu moremo torej sklepati, da Izraelci niso videli omejenosti svetišča, ki so ga postavili.

Če je jeruzalemski tempelj v resnici bil 'kopija' nebeškega svetišča, potem je v tem smislu bil najboljši možni tempelj kar jih je na zemlji bilo. Njegove sence, omejitve in pomanjkljivosti se tako razkrijejo šele v primerjavi z nebeškim svetiščem, v katerega je vstopil Kristus. (Koester 2011, 383) Kajti svetišče, ki je bilo zgrajeno po Božjih navodilih je je sicer dobro vendar minljivo. Nebeško svetišče, ki ga je zgradil sam Bog, ima mnogo bolj odličen položaj kot zemeljsko svetišče, saj je neminljivo. (Koester 2011, 383 in 410)

OMEJITVE ZEMELJSKEGA SVETIŠČA

Da bi to lažje razumeli, bomo premisliti tri omejitve, ki jih je imelo starozavezno svetišče: prostorska, časovna in antropološka.

Prostorska omejitev se kaže v tem, da je Mojzes postavil šotor na zemlji, medtem ko je Kristus prodrl v pravo, nebeško svetišče. Časovna omejitev, katero smo predhodno nekoliko že nakazali, se kaže v tem, da je Mojzesovo svetišče temeljilo na stari zavezi, ki pa se je končala s časom preureditve (prim. Heb 9,10), ko nastopi pravo duhovništvo, ki temelji na novi zavezi. Končno pa se antropološka omejitev kaže v tem, da so starozavezne daritve očistile le meso, in ne vesti, da bi ljudje lahko vstopili v najsvetejše.

Ljudje niso mogli zahtevati izpolnitve Božjih obljub po novi zavezi, kjer bi Bog zapisal svojo postavo v njihova srca, dokler Bog njihovih src ni očistil s Kristusovo daritvijo. Tako očiščenje, pa je rezultat Kristusovega, mnogo bolj vzišenega duhovništva. On je očistil našo vest in nam tako odprl pot v Božjo navzočnost, ter dal potrebni pogum, da se približamo Bogu. Pravi pogum za bližanje Gospodu, pa lahko prihaja le iz očiščenega srca. (Koester 2011, 401, 405, 413, 426, 449)

Starozavezno svetišče je torej v resnici le symbolum, je začasno, kar pa pred Kristusovim prihodom ni bilo spoznano. Tako je torej pot v drugi šotor, onkraj pregrinjala, bila zaprta, in se je manifestirala šele s Kristusovim prihodom. Kristus je zaveso, ki simbolizira človekovo mesenost, pretrgal s svojo smrtjo na križu. (Koester 2011, 397, 443) Kristusov vstop v nebeško svetišče jasno kaže, da stara zaveza in njeno svetišče (tj. njun obstoj), nista več potrebni v odnosu med Bogom in njegovim ljudstvom (Koester 2011, 397), saj pismo Hebrejcem v 9,24 pravi, da je sedaj Kristus, srednik nove zaveze tisti, ki stoji pred Bogom. V tem besedišču pa se pokaže istovetnost z duhovniško službo, ki se je opravljala stoje (Koester 2011, 422), kar je ostalo vse do danes, ko mdr. tudi v drugi evharistični molitvi slišimo besede "zahvaljujemo se ti, da smemo biti (db. stati) tu pred teboj in ti služiti." (RM 1979, 374)

Mojzes je namreč kot služabnik lahko služil v svetišču, Kristus pa ima oblast nad svetiščem. (Vanhoye 1989, 52) Mojzes je tako le videl odsev, kopijo, skico nebeškega šotora, Jezus pa je vanj vstopil in služil. (Koester 2011, 426) »Bogočastje opravlja Kristus sam v svoji stoji pred

Očetom. Kristus postane bogočastje svojih, ko se zberejo z njim in okoli njega.« (Benedikt XVI. 2014, 53)

Vendar pa moramo tukaj tudi razumeti, da pismo Hebrejcem ne zaničuje templja kot takega, niti ne kritizira korupcije, ki se je pojavila okoli njega. Pismo Hebrejcem preprosto kaže na to, da ima zemeljski tempelj omejeno moč, da zemeljski šotor kaže pot proti nebeškemu, kjer se uresniči resnična sprava. (Koester 2011, 414) Kri s katero je Mojzes pokropil šotor in opremo, je bila le predhodnica Kristusove krvi, sinajska zaveza pa predhodnica nove, kajti nova zaveza je bila napovedana po preroku Jeremiju, in sklenjena, ustoličena po Kristusu. (Koester 2011, 425-426)

Še en pomemben vidik, pa nakaže Benedikt XVI. Ko zapiše: »To pomeni: zemeljski tempelj je samo posnetek, ne pravi tempelj; je podoba in podobnost, ki kaže onkraj sebe/.../prehod od šotora z vsemi njegovimi značilnostmi k hiši, ki skuša vkleniti Boga v kamnito zgradbo, že velja za odpad.« (Benedikt XVI. 2014, 34) V tem smislu, je torej tempelj, njegova postavitve, še en korak odpada od srčike izraelskega kulta, v smer, kjer je več veljala daritev in kulturni predpisi, kot pokorščina Bogu, kar smo nekoliko nakazali že v začetku našega razmišljanja.

VELIKI SPRAVNI DAN

S Kristusovim vstopom v to pravo in resnično presveto, se je v vsej polnosti izpolnilo bogoslužje spravnega dne. V dejanju se je izpolnilo to, kar je v liturgičnem obhajanju veliki duhovnik počel v podobi. (Koester 2011, 428) Kakor je veliki duhovnik zunaj templja daroval živali, ter z njihovo krvjo vstopil v svetišče, tako je to storil Jezus, ko je z lastno krvjo vstopil v nebeško svetišče (Koester 2011, 109), vendar Kristusova kri ni bila dari, ki bi ga daroval Bogu, ampak je kri, prinesena v nebesa in tam pred Bogom pokropljena, postala orodje sprave in odrešenja, saj predstavlja Kristusovo smrt in novo zavezo. (Ciccarelli 2019, 19, 23, 29)

Če je torej na spravnih dan duhovnik vstopil v presveto in spravnih pokrov pokropil z živalsko krvjo, tukaj Jezus sam nadomesti spravnih pokrov. Še več, On sam postane spravnih pokrov za nas in s svojo krvjo pokropi spravnih pokrov, v odpuščanje za naše grehe. Zemeljsko svetišče, je bilo na spravnih dan očiščeno s krvjo živali, nebeško svetišče, pa je potrebovalo mnogo bolj vzišene žrtve, kot daritve živali. Morda je ta ideja za nas nekoliko nenavadna, saj nebeško ne potrebuje očiščenja, ker je nebeško tisto, ki je merodajno. Zato moramo razumeti, da Kristus ni vstopil v nebeško svetišče s svojo krvjo, da bi ga očistil, ter s tem izpolnil levitsko postavo, ampak je le-ta bila predpodoba Kristusovega očiščenja. (Koester 2011, 427; Ciccarelli 2019, 16-17)

V tem smislu lahko šele zares razumemo, kako je Jezus postal duhovnik, oltar in jagnje v enem, kajti noben starozavezni duhovnik, niti sam Melkizedek, ni mogel tega storiti. Le Jezus, ki je iz presvetega prišel, je lahko stopil vanj. Vstop velikega duhovnika v najsvetejše, ki se je zgodil le enkrat na leto, je bil predpodoba Kristusove daritve. (Koester 2011, 396) Namreč Kristus se je daroval enkrat za vselej, kajti če bi se moral darovati večkrat (torej, tudi če bi moral v nebeškem svetišču še enkrat opraviti daritev svojega življenja), bi to pomenilo, da greh ni bil povsem premagan na križu. (Koester 2011, 423) In če naredimo še en korak naprej, potem nam more nujno pred oči stopiti sledeča misel: »Zdaj ni več nadomestni kult, ampak Jezusovo namestništvo za nas sprejme in vodi v tisto podobnost z Bogom, v tisto ljubezen, ki je edino

pravilno češčenje. Evharištija v moči Jezusovega križa in vstajenja je sovpadanje vseh črt Stare zaveze, še več, zgodovine verstev sploh.« (Benedikt XVI. 2014, 39)

NOVO SVETIŠČE

Jasno znamenje tega, da je staro končano, je bilo znamenje pretrganega zagrinjala v templju, kar se je zgodilo ob Jezusovi smrti (prim. Mt 27,51; Mr 15,38; Lk 23,45). Jezus je odpravil starozavezne daritve, ki so bile v resnici tiste, ki so posvečevale tempelj (iz česar je kasneje krščanstvo izpeljalo, da je najsvetejša, tj. evharistična daritev tista, ki v resnici posvečuje novo cerkev (Rimski pontifikal 1979, 93)). V templju ni bilo več skrinje zaveze, prerok Ezekiel je videl, kako je Božje veličastvo zapustilo svetišče (prim. Ezk 10,18-22), in če so torej z Jezusovo smrtjo na križu bile odpravljene starozavezne daritve, kaj je potem še ostalo, kar bi judovski tempelj ločevalo od drugih palač v mestu? Ne smemo tukaj potegniti ločnice med enim in drugim, ampak moramo gledati v luči kontinuitete.

Ko so iz shodnega šotora prenesli skrinjo zaveze v tempelj, je tisto ostalo še navaden šotor. Ko je iz svetišča odšlo Božje veličastvo (prim. Ezk 10,18-22), je ostala le še zgradba. Jezus v resnici torej templja ni odpravil, ampak ga je dopolnil! Jezus postave ni odpravil, ampak jo je prišel dopolnit (prim. Mt 5,17) in z zapovedjo ljubezni, jo je izpopolnil in dovršil.

Daritve niso bile odpravljene, ampak so z Jezusovo daritvijo na križu bile dopolnjene in torej v stari obliki nepotrebne, zato nam je Gospod zapustil novo daritev, daritev svojega telesa in krvi, ko je apostolom naročil naj to delajo v njegov spomin (prim. Lk 22,19; 1 Kor 11,24-25). Tako ne smemo reči, da je judovski tempelj bil odpravljen, ampak je z zamenjavo postave in duhovništva (prim. Heb 7,12), z nastopom Jezusa kot srednika nove zaveze, ki ljudem odpušča grehe (Koester 2011, 424), ter posledično z nastopom češčenja Boga v Duhu in resnici (prim. Jn 4,23; Jn 4,24), postal nepotreben. Ni se bilo več potrebno shajati v templju in darovati daritev, saj je čas templja bil končan. Ni nastopil čas novega templja, saj kasneje apostol Janez v svojem Razodetju zelo jasno pokaže, da v novem Jeruzalemu templja več ne bo, saj je tempelj sam postal Jezus Kristus, Jagnje Božje, ki je s svojo smrtjo na križu naredil konec dobi templja in njegovim daritvam. (Benedikt XVI. 2013, 34, 51)

Jezus ni le "nadomestil" zgradbe same, še več. V judovskem obredju je veliki duhovnik stopil v najsvetejše pred skrinjo zaveze in izgovoril Božje ime. Duhovnik je s krvjo darovanih živali pokropil hilasterion, tj. pokrov skrinje zaveze, v znamenje sprave med Bogom in ljudmi. (Benedikt XVI. 2013, 51-52, 226) Vendar, kot zapiše avtor pisma Hebrejcem, kri volov in kozlov ni mogla vzpostaviti trajne sprave med Bogom in ljudmi (prim. Heb 10,4). Stvar je v tem, da je Jezus s svojo daritvijo na križu dopolnil starozavezne daritve (Benedikt XVI. 2013, 51), kar smo premislili v prvem delu. Vendar, v kontekstu tega dela razmišljanja moramo pretehtati eno stvar. Jezus je s svojo smrtjo na križu dovršil starozavezne daritve, je postal garant izpolnitve Božjih obljub. (Koester 2011, 424) Kljub temu, da avtor zapiše, da se je Kristus vzpel v nebo (prim. Heb 9,11), vendar je v nebesih sedel na desnico Boga (prim. Mr 16,19), in ni šel tja, da bi opravil še kakšno daritev v nebeškem templju. Namreč, pomemben poudarek ima tukaj beseda "sedeti." Vemo, da duhovniki svoje službe niso izvrševali v sedečm položaju. Kristus, ki sede na Božjo desnico, torej ni prodrl v nebeško svetišče, da bi tam daroval daritve, ampak s svojo sedečo držo jasno kaže, da je čas daritev končan, saj jih je dopolnil s svojo daritvijo na križu. (Koester 2011, 382-383)

Razumeti moramo tudi, da besede "nebeški tempelj" (prim. Heb 8,2) ne pomenijo dobesedno platonistične ideje nekega duhovnega templja v nebesih (Ciccarelli 2019, 15), kjer bi se Jezus moral darovati še enkrat, po tem ko je pretrpel smrt na križu. Takšno mišljenje, bi bilo povsem brez smisla, saj bi potem morali ovreči misel, da je Jezus opravil le eno daritev, enkrat za vselej (prim. Heb 9,25). Nebeški tempelj je mišljen kot bivališče Boga samega, saj je že Salomon v svoji molitvi ob posvetitvi templja jasno izrazil, da Boga ne more zaobjeti tempelj, ki je narejen z rokami, saj Bog prebiva v nebeškem svetišču (prim. 1 Kr 8,1-13). Jezus se je torej po svoji smrti na križu, povzpel ne le v nebeško svetišče, ampak v sama nebesa (Ciccarelli 2019, 9), kjer je pred Bogom naš zagovornik in srednik nove zaveze (prim. Heb 9,15). Jezus je tako prvi liturg, kot tak pa Bogu prinaša naše prošnje in daritve za spravo. (Koester 2011, 375) Kristus s svojim poveljanim telesom ni potrebno ponavljati daritve, ki je bila opravljena na križu, saj je s tem, ko je prevzel v polnosti vso človeško naravo (izvzemši greh) v vsej polnosti dopolnil tisto, kar kri živali ni mogla.

Zato Kristusova Kri, s katero je bil Kristus kot pravi hilasterion ne le pokropljen, ampak oblit, jamči pred Očetom dopolnitev starozaveznih daritev in začetek nove dobe. Kri kozlov in juncev, ki naj bi očiščevala omadeževano, je očistila le meso, medtem ko je Kristusova kri, darovana po večnem Duhu, očistila našo vest za služenje živemu Bog. (Koester 2011, 416; Benedikt XVI. 2013, 137) Tako je bil presežen stari vidik krvi, ki je prelita v boju človeka naredila nečistega, darovana v templju pa je očiščevala meso. (Koester 2011, 414-415) Kristusova kri, njegovo mrtvo telo ne omadežuje nikogar, ampak nas vse očiščuje, saj je bilo to Telo za nas na križu darovano, da nam prinese očiščenje in posvečenje, s čimer je Kristus izpolnil in dosegel cilj postave, ki je v posvečevanju ljudstva. (Koester 2011, 440) V tem smislu lahko rečemo, da kakor je s Kristusovo daritvijo nastopila nova zaveza (Koester 2011, 112), je s Kristusovo smrtjo tudi nastopila doba tretjega templja. Vendar ne templja v smislu zgradbe, ampak templja v Duhu in resnici, templja, ki ga sestavljamo verniki, ki nas je Kristus s svojo krvjo pridobil za Očeta, čas templja Kristusovega poveljanelega telesa. (Benedikt XVI. 2013, 34) »Pokončanje njegovega zemeljskega telesa, bo hkrati konec templja, tako daje razumeti. Z njegovim vstajenjem se bo začel nov tempelj: živo telo Jezusa Kristusa, ki zdaj stoji pred Božjim obličjem in bo prostor vsega bogočastja. V to telo priteguje ljudi; njegovo telo je šotor, ki ni narejen s človeško roko, prostor pravega češčenja Boga, ki odpravlja senco in jo nadomesti z resničnostjo.« (Benedikt XVI. 2014, 35)

PRETRGNO ZAGRINJALO

Jezus je tako s svojo smrtjo odstranil vsakršno zagrinjalo, ki je viselo med nami ljudmi in Bogom Očetom, vendar ne da bi zrl Boga iz obličja v obličje (prim. 1 Kor 13,12), ampak da se mu smemo bližati, ne več preko posredništva živali, ampak njegov edinorojeni Sin prosi za nas, saj nas je z lastno krvjo odkupil.

Pregrinjalo, ki je viselo v templju, je ločevalo Boga od človeka, čeprav je Bog človeka v začetku postavil v raj, v svojo navzočnost. Tempeljsko zagrinjalo, se je v resnici moralo pretrgati ob Jezusovi smrti, saj je le-ta pomenila podrtje ločilne stene, ki je bila med ljudmi in Bogom (prim. Ef 2,14), kajti sedaj je bila izpolnjena tista večja pravičnost, ki jo je Jezus pokazal že ob govoru na gori, ko je pokazal onkraj Postave, ki je kot zagrinjalo zakrivala pravo podobo Boga, ki se je slednjič razodela na križu.

Pregrada, ki nas je toliko časa ločevala od Boga, je bila premoščena z lesom križa, s čimer je vernim odprta pot naravnost v naročje Boga samega. Sedaj se lahko verniki nenehno bližajo Bogu, ne le veliki duhovnik enkrat na leto. »Zdaj, v trenutku Jezusove smrti, se to zagrinjalo od vrha do tal pretrga na dvoje. S tem je napovedano dvoje. Najprej se pokaže, da je čas starega templja in njegovih daritev končan. Na mesto predpodob in obredov, ki kažejo v prihodnost, stopi sedaj resničnost sama, križani Jezus, ki nas vse spravi z Očetom. Hkrati pa raztrganje tempeljskega zgrinjala pomeni, da je zdaj dostop do Boga prost.« (Benedikt XVI. 2013, 207) »V trenutku Jezusove smrti ugasne vloga templja. Je "razpadel". Ni več kraj navzočnosti Boga, "podnožje njegovih nog", kamor se je spustilo njegovo veličastvo.« (Benedikt XVI. 2014, 36)

Sedaj, ko je tempelj z vsemi svojimi bogoslužji odpravljen, je Jezus sam postal tempelj. Če dalje sledimo tej analogiji, potem je Srce Jezusovo tisti resnični naos, najsvetejše, presveto. Jezusovo Srce je torej resnično središče tega novega templja, te nove liturgije, saj sta iz tega Srca na križu pritekla kri in voda, ki pomenita krst in evharistijo. Če torej zakrament evharistije izhaja naravnost iz Jezusovega prebodenega Srca na križu, potem je evharistija srce, središče Boga samega. Šele če v vsej polnosti doumemo to, se nam odgrne delček te neskončne globine skrivnosti, da z obhajanjem evharistije, kristjani ne prosimo od daleč Boga, kakor je to bilo pri starozaveznem kultu, saj je kult živali bil daleč od Boga. Kristjani v obhajanju evharistije trkamo na Srce Boga samega, ter mu prinašamo svoje prošnje, molitve in zahvale. »Pretrgano tempeljsko zagrinjalo je pretrgano zagrinjalo med obličjem Boga in tem svetom: v prebodenem srcu Križanega je odprto srce Boga samega. Tu vidimo, kdo je Bog in kakšen je. Nebesa niso več zaprta – Bog je stopil iz svoje skritosti.« (Benedikt XVI. 2014, 39)

PODRTJE TEMPLJA

Ko govorimo o judovskem templju, se ne moremo izogniti tematiki uničenja templja, pri čemer se nanašam tako na prvo podrtje templja ob babilonskem izgnanstvu, kot ob dokončnem uničenju templja s strani cesarja Tita. Judje so imeli že vzpostavljeno trdicijo, kako živeti in prakticirati svojo vero brez templja, brez možnosti za spravo. Vendar, kar tukaj Jezus stori je to, da on ne uniči judovskega templja. Jezus ga ob vhodu v Jeruzalem očisti (prim. Mt 21,12-17; Mr 11,15-19; Lk 19,45-46; Jn 2,13-22), ter v resnici zahteva da se vrne nazaj v prvotno stanje, v stanje ko so ljudje se bali Boga, in niso tako oskrunjali templja.

To lahko tudi interpretiramo kot znamenje, da Božje veličastvo več ni prebivalo v templju, saj že pri Mojzesu, ki gre na goro da sklene Bog z njim kot predstavnikom Izraela zavezo, se tresejo gore, grmi in kdorkoli bi stopil na goro, bi bil pokončan (prim. 2 Mz 19,12). Gorje tistemu, ki bi se bližal shodnemu šotoru nečist, kar pa seveda ne pomeni le obredne čistosti, ampak čistost srca, namenov. Končno, ko David ukaže prepeljati skrinjo zaveze nazaj v Jeruzalem, je en dotik nepoklicanega človeka dovolj, da le-ta obleži mrtev (prim. 2 Sam 6,6-8). V tem smislu seveda se lahko vprašamo, mar se Božja jeza ne bi razvnela nad ljudmi, ki so iz templja naredili tržnico, razbojniško jamo (prim. Mt 21,13; Mr 11,7; Lk 19,46; Jn 2,16)?

Če je Bog zapustil tempelj, potem je to le še hiša. Kult je postal prazen, saj gre le še za zunanost, in ne za nagib srca, ne več za izpolnjevanje Božjih zapovedi in Postave. To pa je tisto, kar je Bogu v resnici ljubo (prim. Mt 9,13). Če je ljudstvu in duhovnikom bilo več do

denarja in daritev, in ne do tistega, kar je tempelj v resnici posvečevalo (prim. Mt 23,17.19), čemu bi se naj Bog boril za svojo hišo? Tempelj je torej ostal dejansko prazen. (Benedikt XVI. 2013, 40)

Nikakor iz tega ne smemo izpeljati, da je Bog zavrgel judovsko ljudstvo in je Sina poslal na svet, da bi ustvaril novo izvoljeno ljudstvo. Cerkev, ki jo je Kristus ustanovil na zemlji, nikakor in nikoli ne more nadomestiti vloge Izraelskega ljudstva, saj je le-to odigralo nezamenljivo vlogo v zgodovini odrešenja.

Vendar pa je utemeljen sklep to, da novi tempelj, ki je Jagnje, Jezus sam v poveličanem telesu, ne more biti oskrunjen, saj biva v Očetovem naročju (prim. Jn 1,18). Jezus, ki je s svojim poveličanim telesom postal za vse verne 'tretji tempelj', tisti pravi in edini resnični tempelj, do katerega morajo priti verni. Avtor pisma Hebrejcem jasno pokaže, da je staro odpravljeno. Hlebe obličja in mano nadomesti Evharistija, z zamenjavo Postave pride do zamenjave duhovništva (prim. Heb 7,12), itn. Od pretrganja pregrinjala v templju ob Kristusovi smrti (prim. Mt 27,51; Mr 15,38; Lk 23,45), tudi ni več potrebe po kerubih slave, ki bi zakrivala skrinjo zaveze oz. hilasterion (prim. Heb 9,5). Jezus nas je s svojo smrtjo spravil z Očetom in nam odprl pot k njemu, ter odšel, da nam pripravi prostor pri njem (prim. Jn 14,2). Kot pravi hilasterion, je Jezus postal topos, tisti resnični kraj Božje navzočnosti, kraj v katerem se je zgodila sprava človeštva z Bogom. (Benedikt XVI. 2013, 230) In ni zaman Jezus pri zadnji večerji napovedal, da ne bo več pil od sadu vinske trte, dokler ne bo pil novega keliha v nebesih (prim. Mt 26,29; Mr 14,25; Lk 22,18), kajti v nebesih bomo obhajali skupaj s Kristusom, iz obličja v obličje, večno, neminljivo veliko noč.

III. SKLEP

Naše razmišljanje in potovanje od prvih strani Svetega pisma, pa vse do knjige Razodetja, je bilo več kot plodovito in tudi duhovno bogato. Videli smo podobe, ki so že v Stari zavezi nakazovale na novo duhovništvo in na začasnost starozaveznega kulta, ki je bil vzpostavljen z Mojzesom in dopolnjen s postavitvijo templja, vendar na novo preoblikovan s Kristusom. Mislim, da ne bomo dovolj poudaril tega, da ne smemo gledati vsega skupaj kot prelomnico, kot absolutno odstranitev nečesa starega. Ampak kakor Staro in Novo zavezo beremo in preiščujemo v luči kontinuitete, tako moramo tudi pri duhovništvu, daritvah in templju, uporabiti enako logiko, kajti če ne bi bilo starozaveznega duhovništva, bi Kristus moral nekaj temu podobnega izumiti, da bi bilo mogoče kaj dopolniti. V pismu Hebrejcem beremo, da judovski kult, ni bil namenjen za stalno, saj je nemogoče, da bi kri živali pridobila odpuščanje grehov (prim. Heb 10,4). To je lahko storila le Kristusova kri, na križu prelita za naše grehe. Kakor so preroki napovedovali Mesijev prihod, ki bo resnični pastir Izraela (prim. Ezk 34,15), so tudi napovedovali novo zavezo (prim. Jer 31,31). In jasno smo videli, da z novo zavezo nastopi novo duhovništvo in torej nova oblika daritve. Kristusova daritev, nam je pridobila odpuščanje grehov, v evharistični daritvi, pa se ta daritev nekrvavo ponavzočuje in obnavlja, ne ker bi daritev na križu bila nezadostna, ampak za naše zveličanje in odrešenje. Kar pa je in ostaja dejstvo je to, da je Evharistija izšla iz samega Srca našega Zveličarja, s čimer ji pripada zares najbolj odlično in vzvišeno mesto med vsemi zakramenti, saj je v Evharistiji Bog sam živo

in trajno navzoč. V Evharistiji trkamo na Gospodovo Srce in ga prosimo, naj nas upodobi po svojem Srcu. Nikoli ne opustimo te prošnje, saj nam je Evharistija zares prava bližnjica v nebo. Naše premišljevanje mora torej po nujnosti imeti, ne eksegetski zaključek, saj smo različne razlage in dopolnjujoča ali nasprotujoča si mesta že videli. V luči skrivnosti Kristusovega novega duhovništva, moramo potegniti sledeči sklep. Stara zaveza je v levitskem duhovništvu dosegla svoj cilj, vzgojila je ljudstvo v odprtosti za Boga, čeprav je ljudstvo vedno znova in znova odpadlo od Boga. Na tem temelju, je lahko Kristus postal veliki duhovnik in srednik nove zaveze, utemeljene v njegovi daritvi na križu, ki je človeška srca očistila vsakega madeža. Večni je za nas postal veliki duhovnik, da bi nas privedel k Bogu, da bi hodili v luči njegovega vstajenja tistemu Jeruzalemu naproti, kjer Vstali kraljuje na veke.

VIRI in LITERATURA

Sveto pismo. Nova zaveza in psalmi: jeruzalemska izdaja. 2010. Ljubljana: Družina in Teološka fakulteta.

Benedikt XVI. 2013a. *Jezus iz Nazareta: Od vhoda v Jeruzalem do vstajenja.* Ljubljana: Družina.

Benedikt XVI. 2014. *Duh liturgije. Uvod.* Maribor: Ognjišče, Slomškova založba.

Ciccarelli, Michele. 2019. L'umanità sofferente di Cristo e l'ingresso nel santuario del cielo secondo l'Epistola agli Ebrei. *Rivista Biblica.* 67: 7-43.

Koester, R. Craig, ur. 2011. *Hebrews.* The anchor Yale Bible commentary, zv. 36. London.

Moffatt, James, ur. 1924. *The Epistle to the Hebrews.* International critical commentary, zv. 58. Edinburgh: Clark.

Vanhoye, Albert. 1989. *Structure and message of the epistle to the Hebrews.* Roma.

Vanhoye, Albert. 2002. *Old Testamen Priests and the New Priest.* Paris.